

Sobre la formació professional (IV): el lideratge del servei

Sant Josepmaria va entendre el prestigi professional no com a èxit propi, sinó com a oportunitat per servir millor. La formació ajuda a completar l'actitud de millorar competències i habilitats.

16/05/2022

En els ensenyaments de sant Josepmaria, el que actualment es designa com a *lideratge* es compren i

s'exerceix sempre com a servei, amb el desig de contribuir a construir un projecte comú en benefici de tots. Un líder no és només la persona que exerceix un determinat rol en un equip. El líder vol millorar el món, i de seguida s'adona que el millor és començar pel que té més a prop, pel més proper: el seu entorn. I com ho fa? Sant Josepmaria ho sintetitzava en una expressió: “*per a servir, servir*”.^[1] I animava a “adquirir tot el prestigi professional que puguis en servei de Déu i de les ànimes”.^[2]

L'aspiració de liderar en el servei implica dos reptes, en els quals la formació ens ajuda: desenvolupar una visió més relacional del mateix treball (tant en el sentit de treballar *amb* els altres —començant per Déu — com *des dels* altres i *per als* altres) i l'afany per conrear virtuts (voler millorar-se un mateix, no per buscar una autoperfecció, sinó per donar-se).

Éssers relacionals, treball relacional

Una visió relacional de la mateixa professió consisteix en la capacitat d'eleva la mirada per descobrir que el treball que faig cada dia va més enllà de la producció de serveis o béns, del rendiment i l'eficàcia, de la mera autorealització. Al final, consisteix a generar béns relacionals que es produeixen i es gaudeixen sempre amb els altres, fins i tot en les professions que no estan orientades directament a la persona. És clarament interactiu vendre al lloc del mercat, formar els alumnes de formació professional, visitar pisos amb els clients o defensar un acusat davant del jutge. Però també és relacional, tot i que no de manera tan aparent, el treball en un centre logístic, una cadena de muntatge o un laboratori de bioquímica. Fins i tot l'activitat de la persona que teletreballa des de casa o estudia per

a unes oposicions, sense aparentment interaccionar amb ningú.

Crist és reconegut pel seu ofici (“No és el fill del fuster? La seva mare, no és aquella que es diu Maria?”)^[3] i pel del seu pare (“No és el fill de Josep, aquest?”).^[4] A l'Èxode podem trobar un avançament de sant Josep en els artesans que per la qualitat del seu treball i per la seva relació amb els altres van ser seleccionats per construir el santuari.^[5] Moisès els lloa afirmant que Déu els ha cridat pel seu nom i els ha omplert del seu esperit, perquè tinguin “talent, intel·ligència i coneixements, i siguin uns experts en tota mena de treballs”,^[6] i “també els ha dotat de talent per a ensenyar.”^[7] Jesús va aportar una dimensió nova al sentit relacional del seu treball al taller: en construir una taula, no creava només un objecte, sinó que d'alguna manera en aquesta hi havia presents totes les

persones que al llarg dels anys la utilitzarien, el seu aprenentatge de Josep, l'alegria de la vida familiar amb la Mare de Déu, les necessitats i preocupacions dels veïns, el record de la Creació, la carícia de la fusta que trobaria també a la Creu, el desig de glorificar el Pare, la redempció de la humanitat.

Aquesta dimensió relacional del treball es basa en el que significa ser humà, perquè l'obertura a conèixer i a estimar l'altre és part del nostre ser creats *a imatge i semblança* de Déu, d'un Déu tri. “Moltes vegades em pregunto: amb quin esperit fem el nostre treball quotidià? Com afrontem l'esforç? Veiem la nostra activitat unida només al nostre destí o també al destí dels altres? De fet, el treball és una manera d'expressar la nostra personalitat, que per la seva naturalesa és relacional”,^[8] explica el papa Francesc. “El treball és també una manera d'expressar la nostra

creativitat: cadascú fa el treball a la seva manera, amb el mateix estil; el mateix treball, però amb un estil diferent”.^[9]__

A conseqüència d'aquesta naturalesa relacional, part de la formació professional no és només adquirir els coneixements i les habilitats adequats al treball que faig, sinó aprendre també de les persones: d'aquest col·lega veterà o d'aquell altre més jove, del tutor que sap aconsellar bé, de la conversa amb els membres de l'equip que tira endavant un projecte, d'aquest professor al qual podem tornar anys després de passar per la seva aula, d'un client insatisfet. Crist mateix va ser aprenent. “Perquè Jesús havia d'assemblar-se a Josep: en la forma de treballar, en trets del seu caràcter, en la manera de parlar”.^[10]__

Un instrument a les meves mans

Un dels resultats d'aprofitar la formació professional sol ser la consideració que cadascú adquireix en l'àmbit en què és expert. El veritable prestigi professional (que és un mitjà i no una finalitat) és el resultat dels recursos que cadascú posem per ser més competents en l'acompliment en la mateixa professió. Un professional biosanitari sempre voldrà posar els mitjans per tenir més informació sobre els possibles tractaments per als seus pacients, un professor intentarà millorar els seus recursos docents per ensenyar millor pensant en els seus alumnes, un comerciant buscarà nous productes adequats a les necessitats dels seus clients i un treballador del món de la comunicació intentarà aportar la màxima qualitat i veracitat en la informació que transmet. Cadascú s'actualitza amb les eines que té a l'abast (cursos, lectures, *workshops*, recerca...), però la formació que

l'Obra ofereix ens ajuda a desitjar aquesta actualització, a prioritzar-la, a perseverar-hi, per donar més glòria a Déu en el treball i ser més eficaços en el servei.

El prestigi professional, des d'aquest punt de vista, és molt diferent de perseguir l'èxit, entès com procurar resultats que els altres puguin jutjar com a excel·lents, perquè serien el fruit de talents extraordinaris que no tenen les persones comunes. La predicació de sant Josepmaria pretenia encoratjar, no tallar les ales a ningú ni empetitir els qui tenen qualitats extraordinàries —“a qui pugui ser savi no li perdonem que no ho sigui”,^[11]— però alhora estava lluny de proposar un discurs d'excel·lència dirigit a uns quants o allunyat de la realitat. De fet, fins i tot una persona responsable en el seu treball, amb totes les habilitats adquirides i l'experiència d'anys d'exercici, no és estrany que es trobi també amb

fracassos, amb errors que requereixen rectificació, amb moments en què ha de començar de zero. Són ocasions d'aprenentatge i d'intentar superar amb esperança aquestes circumstàncies, sense quedar marcats per la por de fracassar de nou.

La clau del prestigi professional, per a sant Josepmaria, no és la fama, sinó el servei per amor: "Així un hom aprèn que el pelegrinatge del cristià en el món s'ha de convertir en un servei continu prestat de maneres molt diverses, segons les circumstàncies personals, però sempre per amor a Déu i al proïsme. Ésser cristià és actuar sense pensar en les petites metes del prestigi o de l'ambició, ni en finalitats que puguin semblar més nobles, com ara la filantropia o la compassió davant les desgràcies alienes: és discórrer vers el terme últim i radical de l'amor que

Jesucrist ha manifestat en morir per nosaltres”.^[12]_____

En resum, el sentit del prestigi professional és poder-lo utilitzar per al servei a Déu i a les persones. Sant Josepmaria ho explicava així: “Per això, com a lema per al vostre treball, puc indicar-vos aquest: “*per a servir, servir*”. Perquè, en primer lloc, per fer les coses, cal saber acabar-les. No crec en la rectitud d'intenció de qui no s'esforça a assolir la competència necessària, amb el fi d'acomplir com cal les feines que li han estat encomanades. No n'hi ha prou amb voler fer el bé, sinó que se n'ha de saber fer bé. I si realment ho volem, aquest desig es traduirà en l'afany de posar els mitjans adients per deixar les coses *acabades*, amb perfecció humana”.^[13]_____

Cada persona, per tant, està cridada a ser líder en el seu entorn (laboral, familiar, social), a voler-lo millorar. I

tots, homes i dones, podem aportar coses (mitjançant la preparació professional i el creixement personal) a aquesta millora. És molt inspirador veure com la pandèmia ha tret a la llum molts líders ocults i és alhora una crida a la responsabilitat per a cadascú: és la meva realitat, la que jo puc millorar, i si no ho faig jo, ningú no ho farà per mi.

Servir des del prestigi professional

“Servir” es pot entendre en el sentit de “ser competent” o de “valer per a una determinada tasca”. Per servir — per viure la caritat amb obres, imitant Crist, que “no ha vingut a ser servit, sinó a servir”—^[14] es requereix idoneïtat, i aquesta idoneïtat procedeix de l'estudi i la pràctica, però també de les virtuts humanes. Una persona treballadora, determinada, audaç, ordenada, educada, amable, que s'involucra,

etc., està en condicions tant de contribuir amb eficàcia a un projecte comú com de respondre a les exigències de la caritat en l'exercici dels seus deures. L'expressió "per a servir, servir" és, doncs, una crida a adquirir les qualitats necessàries per ser útil, i així conrear les virtuts que permetin prestar als altres els serveis convenients. Sant Josepmaria, en parlar d'aquest aspecte, es referia tant a treballs intel·lectuals i de rellevància aparent i influx social en el món de la cultura o de la política com al bon treball exercit en un taller mecànic, la cuina d'un restaurant o la finca agrícola.

El prestigi facilita ser una referència en l'àmbit que dominem, i permet aconsellar i acompanyar més enllà dels coneixements i les habilitats. Per exemple, podem continuar vetllant pel bé i la trajectòria dels antics alumnes, assessorar els metges joves que fan una estada a l'hospital,

suggerir noves oportunitats als amics que han perdut la feina, aconsellar un col·lega sobre una maquinària nova o donar context en les converses crispades.

També és una eina de servei si facilita formar part d'un gremi, un sindicat o un col·legi professional, per vetllar per la millora de la nostra professió o impulsar diverses iniciatives per aconseguir unes condicions laborals més justes (promoure una vaga, recollir signatures, parlar amb directius, etc.). Parlant de Jesús i Josep com a “obrers de la fusta”, Francesc assenyala tots els aspectes foscos del treball que podem contribuir a il·luminar —i ho hem de fer— amb les possibilitats d'una trajectòria personal competent i honrada: els treballs durs “a les mines i a certes fàbriques”, “els que són explotats en el treball negre”, “les víctimes”

d'accidents laborals, “els nens que són obligats a treballar”, etc.^[15]

De vegades, el prestigi proporciona un ascendent que obre les portes a incidir en temes més delicats. En un congrés o un viatge de feina, renunciar a beure unes copes després d'un sopar i recordar la família que és a casa pot canviar el clima de diversió entre els companys. Explicar l'experiència d'un mateix pot ajudar una altra persona a organitzar l'horari del seu negoci de manera que pugui assistir a missa el diumenge. També quan l'entorn laboral és un desert —“aquest ambient àrid on cal conservar la fe i tractar d'irradiar-la”,^[16] descriu el papa Francesc—, “allí som cridats a ser persones-càntirs per donar de beure als altres”.^[17]

Una formació per transformar-se i transformar

El que canvia el món són les persones. I la formació personal sempre suposa un pas endavant tant en responsabilitat social com en capacitats per poder aportar a la societat el millor que cadascú té. “En el treball lliure, creatiu, participatiu i solidari, l'ésser humà expressa i acreix la dignitat de la seva vida”,^[18] assenyala Francesc. “Treballar no només serveix per aconseguir l'aliment adequat: és també un lloc en el qual ens expressem, ens sentim útils, i aprenem la gran lliçó de la concreció que ajuda a fer que la vida espiritual no es converteixi en espiritualisme”.^[19]

La formació espiritual que l'Obra transmet, que aspira sempre a reflectir-se en la vida, ens pot ajudar a fer-nos preguntes d'aquesta mena: com puc entendre millor que el meu treball és un servei? Com puc generar oportunitats de millora als altres i a la societat des de la meua

professió? Quin tipus de problema social podria ajudar a resoldre amb el meu treball? Quines millores, innovacions, solucions puc aportar pels coneixements de la meva professió?

Per liderar en el servei des del nostre treball no necessitem només coneixements. Per això, la formació professional que facilita l'Obra s'orienta a ajudar cada persona a adquirir les virtuts humanes o les habilitats personals que la capaciten professionalment per treballar bé. Això és: treballar amb atenció, sense distraccions o nyaps, amb la cura i el sentit de responsabilitat de qui ho fa per amor a Déu i als altres, cooperant amb els altres; descobrir també la dimensió de cura de les persones del meu voltant, de les que es beneficiaran d'aquest treball, del bé comú i del món on vivim.

Aquestes habilitats (les anomenades *soft skills*) no s'aprenen teòricament, sinó que s'adquireixen de manera indirecta en les maneres de fer, de relacionar-se amb els altres, d'afrontar els diferents assumptes de la jornada. Podríem dir que s'aprenen amb la pràctica, s'encarnen en el fer, i per això és bo que cadascú hi reflexioni explícitament i aprofiti el *feedback* que li donen els altres per entendre millor com desenvolupar-les en el dia a dia, de manera que informin de la manera de ser i d'actuar i, per tant, de la manera d'exercir la mateixa professió. Qui no ha sentit desitjos d'agrair profundament l'actitud atenta d'un professional de la salut que ens ha atès amb afecte, la mirada empàtica (fins i tot a través de la mascareta) d'un funcionari administratiu que s'ha involucrat en el nostre problema o la simpatia d'un taxista o d'un repartidor que ens han alegrat el dia?

Es poden destacar algunes qualitats de caràcter més personal, com el sentit comú, l'actitud positiva, l'autoestima, la creativitat, la resiliència o la flexibilitat. Per exemple, la flexibilitat es pot definir com l'obertura a diferents maneres de ser i de treballar, la qual cosa capacita per a un treball intergeneracional, intercultural (tan necessari per no perdre l'essència de la nostra contemporaneïtat), interdisciplinari, etc. Així s'aconsegueix crear un espai en què tothom estigui còmode i pugui aportar el millor de si mateix.

Hi ha altres habilitats que es podrien considerar més aviat socials, perquè contribueixen de manera constructiva al teixit de relacions que formen les nostres vides: la gestió de persones, sobreposar-se a l'estrès d'un mateix i d'altri, la capacitat d'escolta i de diàleg, la comunicació, l'empatia, etc. Per a alguns autors,

aquestes disposicions formen part de l'anomenada *intel·ligència emotiva i social*.

També Crist va aprendre aquests aspectes, no només un ofici. En glossar la figura de sant Josep, el papa Francesc afirma que “podem estar segurs que el seu ser home ‘just’ es va traduir també en l’educació donada a Jesús. «Josep va veure com Jesús progressava dia a dia ‘en enteniment i tenia el favor de Déu i dels homes’ (Lc 2, 52): així diu l’Evangeli» (*Patris corde*, 2)”.^[20]

La imatge de Crist rentant els peus als apòstols el Dijous Sant simbolitza el servei a les persones de tot cristià. «Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres”,^[21] diu el Senyor. Però és bo recordar que abans Ell mateix va servir durant anys els habitants de Natzaret a través del seu treball, el seu consell, el seu afecte, a l’ombra

del prestigi de sant Josep. “Josep treia molta gent de qualsevol destret, sens dubte, amb un treball ben enllestit. La seva feina professional era una ocupació ben orientada envers el servei, per fer agradable la vida a les altres famílies del vilatge, i acompanyada d’un somriure, d’una paraula amable, d’un comentari fet com de passada, però que retorna la fe i l’alegria a qui està a punt de perdre-les”.^[22]_____

[1] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 50.

[2] Sant Josepmaria, *Solc*, núm. 491.

[3] *Mt* 13, 55; *Mc* 6, 3.

[4] *Lc* 4, 22.

[5] Cf. *Ex* 35, 30-36, 2.

[6] *Ex* 35, 31.

[7] *Ex* 35, 34.

[8] Francesc, Audiència general, 12 de gener del 2022.

[9] Francesc, Audiència general, 12 de gener del 2022.

[10] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 55.

[11] Sant Josepmaria, *Camí*, núm. 332.

[12] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 98.

[13] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 50.

[14] *Mt* 20, 28.

[15] Cf. Francesc, Audiència general, 12 de gener del 2022.

[16] Francesc, Exh. Ap. *Evangelii Gaudium*, núm. 86.

[17] *Ibídem.*

[18] Francesc, Exh. Ap. *Evangelii Gaudium*, núm. 192.

[19] Francesc, Audiència general, 12 de gener del 2022.

[20] Francesc, Audiència general, 19 de gener del 2022.

[21] *Jn* 13, 15.

[22] Sant Josep maria, *És Crist que passa*, núm. 51.

María del Mar Delgado

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-es/article/sobre-la-
formacio/](https://opusdei.org/ca-es/article/sobre-la-formacio/) (26/03/2025)